

MAA- JA METSÄTALOUSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 9/2005 vp

Hallituksen esitys elintarvikelaiksi sekä laiksi terveydensuojelulain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 3 päivänä toukokuuta 2005 lähettänyt maa- ja metsätalousvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen elintarvikelaiksi sekä laiksi terveydensuojelulain muuttamisesta (HE 53/2005 vp).

Lausunnot

Eduskunnan päätöksen mukaisesti perustuslakivaliokunta ja talousvaliokunta ovat antaneet asiasta lausunnot (PeVL 37/2005 vp ja TaVL 15/2005 vp), jotka on otettu tämän mietinnön liitteiksi.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- apulaisosastopäällikkö Veli-Mikko Niemi, maa- ja metsätalousministeriö
- lainsäädäntöneuvos Eija Siitari-Vanne, oikeusministeriö
- neuvotteleva virkamies Matti Korkealehto ja lainsäädäntöneuvos Auli Valli-Lintu, sisäasiainministeriö
- neuvotteleva virkamies Matti Salminen, valtiovarainministeriö
- opetusneuvos Marja-Liisa Niemi, opetusministeriö
- kaupallinen neuvos Leena Mannonen, kauppa- ja teollisuusministeriö
- ylitarkastaja Sebastian Hielm, sosiaali- ja terveysministeriö

- tutkimusprofessori Pentti Huovinen, tutkimusprofessori Anja Siitonen ja tutkimusprofessori Erkki Vartiainen, Kansanterveyslaitos
- ylijohtaja Maria Teirikko, Kasvintuotannon tarkastuskeskus
- ylijohtaja Esko Uusi-Rauva, Elintarvikevirasto
- ylijohtaja Tuula Honkanen-Buzalski, Eläinlääkintä- ja elintarviketutkimuslaitos
- tullilaboratorion johtaja, professori Heikki Pyysalo, Tullihallitus
- tuotevalvontapäällikkö Leena Hakala, Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus
- läänineläinlääkäri Kirsi Sario, Etelä-Suomen lääninhallitus
- kehittämisspäällikkö Timo Hanhilahti, Pirkanmaan TE-keskus
- tutkimuspäällikkö Johanna Mäkelä, Kuluttajatutkimuskeskus
- professori Hannu Korkeala, Helsingin yliopisto, eläinlääketieteellinen tiedekunta
- yliopiston lehtori, dosentti Kristina Lindström, Helsingin yliopisto, maatalous-metsätieteellinen tiedekunta, soveltavan kemian ja mikrobiologian laitos
- johtaja Rolf Eriksson, Suomen Kuntaliitto
- johtaja Seppo Heiskanen, Elintarviketeollisuusliitto ry
- eläinlääkintöylitarkastaja, ELL Eeva-Riitta Wirta, Suomen Eläinlääkäriliitto
- lakimies Merja Söderström, Suomen Hotelli- ja Ravintolaliitto SHR ry
- lainopillinen asiamies Janne Makkula, Suomen Yrittäjät

- puheenjohtaja Leena Panula, Ympäristö- ja terveysalan tekniset ry
- puheenjohtaja Simo Järvinen, Kuntien terveystarkastajat KTV ry
- toimistopäällikkö Matti Särkelä ja poronlihasiantuntija Kari Henttunen, Paliskuntain yhdistys
- järjestöpäällikkö Ilkka Nieminen, Päivittäistavarakauppa ry
- puheenjohtaja Pekka Hytönen, Suomen pienjuustolayhdistys ry
- hallituksen jäsen Juhani Tuomela, Suomalaisen Lihan Jalostajat ry
- toimitusjohtaja Kerttu Keihäskoski, Pudasjärven pienteurastamo Aitokka Oy
- yrittäjä Heikki Heikinmaa, Remeskylän Kotiliha Oy

- agronomi, maatalous- ja metsätieteiden maisteri Ahvo Röpelin, Lihamasteri.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- ympäristöministeriö
- Kuluttajavirasto
- Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto ry
- Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund rf
- Metsästäjien Keskusjärjestö
- Suomen Kalakauppaliitto ry
- Suomen Kalankasvattajaliitto ry
- Suomen Kuluttajaliitto ry
- Suomen Elintarviketyöläisten Liitto SEL ry

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi elintarvikelaki, joka korvaisi voimassa olevan elintarvikelain, eläimistä saatavien elintarvikkeiden elintarvikehygieniasta annetun lain sekä terveys- ja elintarvikehygieniasta annetun lain sekä terveys- ja elintarvikehygieniasta annetun lain luvun. Lailla säädettäisiin elintarvikkeita koskevista yleisistä vaatimuksista sekä niiden valvonnan järjestämisestä. Lain soveltamisalaan kuuluisivat lähtökohtaisesti kaikki elintarvikkeiden tuotanto-, jalostus- ja jakeluvaiheet, lukuun ottamatta omaan käyttöön tarkoitettua alkutuotantoa tai elintarvikkeen käsittelyä yksityistaloudessa.

Voimassa olevien elintarvikkeita ja niiden valvontaa koskevien lakien mukaiseen sääntelyyn ei tulisi merkittäviä muutoksia. Nykyisiin lakeihin verrattuna alemmanasteisten säädösten antamista, hallinnollisten pakkokeinojen käyttämisestä ja eräitä muita säännöksiä täsmennettäisiin Suomen perustuslain ja EY:n elintarvikelainsäädännön edellyttämällä tavalla. EY:n elintarvikelainsäädännön mukaisesti elintarvikkeiden alkutuotanto tulisi lain piiriin. Elintarvikehuoneiston käyttöönotto ja toiminnan olennainen muuttaminen edellyttäisivät valvontaviranomaisen hyväksymisen lukuun ottamatta eräitä

vähäisiksi tai paikalliseksi katsottavia toimintoja.

Lain valvontaviranomaisten tehtävät vastaisivat pääosin voimassa olevan lainsäädännön mukaisia tehtäviä. Alkoholilain valvontaviranomaiset vastaisivat tämän lain mukaisesta valvonnasta alkoholilain piirissä olevissa elintarvikehuoneistoissa. Elintarvikevalvonnan kehittämiseksi ja tehostamiseksi ehdotetaan, että Elintarvikevirasto laatii valtakunnallisen valvontaohjelman. Kunnat ja muut valvontaviranomaiset laatisivat ohjelman perusteella valvontasuunnitelman. Niillä olisi myös oltava valvontaa koskeva laatu- ja järjestelmä. Valvonnan maksullisuutta laajennettaisiin siten, että kunta voisi periä maksun valvontasuunnitelman mukaisista tarkastuksista. Elintarvikevirasto laatisi valtakunnallisen suunnitelman elintarvikkeisiin liittyviin erityistilanteisiin varautumiseksi ja kunta vastaavan kunnan koskevan suunnitelman. Elintarvikevalvonnan laboratorioden vaatimuksia sekä hyväksymis- ja rekisteröimismenettelyjä yhdenmukaistettaisiin. Laboratoriolla olisi velvollisuus ilmoittaa varautumissuunnitelman mukaisista löydöksistä valvontaviranomaiselle. Eläimistä saatavien elintarvikkeiden ensisaapumispaikka-

valvonnan järjestäminen ehdotetaan siirrettäväksi kunnilta Elintarvikevirastolle.

Terveystensuojelulakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että terveystensuojelulain yleistä elintarvikehygieniää koskeva luku kumottaisiin ja sen säännökset siirrettäisiin uuteen elintarvikelakiin. Elintarvikelainsäädännön uudistuksen vuoksi esityksessä ehdotetaan tehtäväksi terveystensuojelulakiin myös muita, pääasiassa teknisiä muutoksia. Samassa yhteydessä terveystensuojelulain mukainen talousvetä toimittavan laitoksen ilmoitusmenettely ehdotetaan muutettavaksi hyväksymismenettelyksi. Hyväksymismenettely ehdotetaan otettavaksi käyttöön myös terveystensuojelulain mukaisia, viranomaisille tarkoitettuja tutkimuksia tekeville laboratorioille.

Lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2006.

Perustuslakivaliokunnan lausunto

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan koskettellut kysymyksiä, jotka liittyvät elinkeinovauteen, hallinnollisiin pakkokeinoihin, omaisuudensuojaan, kotirauhaan, sananvapauteen,

oikeusturvaan, norminasettamisvaltuuksiin, kunnallisiin elintarvikemääräyksiin, tiedonsaantioikeuteen ja Elintarvikeviraston lupatoimivaltaan.

Lausuntonaan perustuslakivaliokunta on esittänyt, että lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisjärjestyksessä, 1. lakiehdotus kuitenkin vain, jos valiokunnan sen 49 §:n 2 momentista, 51 §:n 1 ja 2 momentista, 9 luvun valituslupasäännöksistä ja 86 §:stä tekemät valtiösääntöoikeudelliset huomautukset otetaan asianmukaisesti huomioon.

Talousvaliokunnan lausunto

Talousvaliokunta on lausunnossaan kiinnittänyt huomiota esityksessä ehdotettuihin lukuisiin alemmanasteisten säännösten antamisvaltuuksiin ja katsonut, että ns. paremman sääntelyn periaatteisiin tulee alemman asteisia säännöksiä annettaessa kiinnittää erityistä huomiota. Toisena periaatteellisenä kysymyksenä talousvaliokunta on nostanut esille kuntien ja valtion välisen työnjaon elintarvikevalvonnassa sekä siihen liittyen valvontaan ja maksuihin liittyvät kysymykset.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Yleistä

Valiokunta toteaa, että maamme elintarvikevalvonta perustuu tällä hetkellä pääosin kolmeen eri lakiin. Nämä ovat elintarvikelaki (361/1995), eläimistä saatavien elintarvikkeiden elintarvikehygieniasta annettu laki (1195/1996, jäljempänä hygienialaki) sekä terveystensuojelulaki (763/1994). EU:n lainsäädäntö on vaikuttanut keskeisesti kansalliseen elintarvikelainsäädäntöömme Suomen liittyttyä EU:iin vuoden 1995 alusta. Muita elintarvikelainsäädäntöön vaikuttavia kansainvälisiä tahoja ovat muun muassa YK-järjestelmään kuuluvat Codex Alimentarius-järjestö sekä Euroopan Talouskomissio (ECE).

Yhteisöläinsäädännössä on runsaasti elintarvikkeita koskevia säädöksiä. Osa näistä säädöksistä on varsin vanhoja ja niitä on annettu aikojen kuluessa hyvin erilaisin perustein. Aikaisemmin yhteisöläinsäädännössä ei ollut niin sanottua yleistä elintarvikelakia. Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 178/2002 elintarvikelainsäädäntöä koskevista yleisistä periaatteista ja vaatimuksista, Euroopan elintarvike-turvallisuusviranomaisen perustamisesta sekä elintarvikkeiden turvallisuutta koskevista kiireellisistä toimenpiteistä annettiin 28 päivänä tammikuuta 2002. Asetuksella vahvistetaan elintarvikkeita ja rehuja koskevat yleiset määritelmät ja periaatteet, jotka muodostavat pohjan elintarviketurvallisuutta koskeville toimenpiteille yhteisötasolla ja jäsenvaltioissa. Elintar-

vikkeiden turvallisuuden varmistamiseksi on katsottu tarpeelliseksi käsitellä koko elintarvikeketjua (mukaan lukien alkutuotanto ja rehut) yhdenmukaisella tavalla. Asetuksella luodaan myös yleiset puitteet niille alueille, jolla ei ole voimassa erityislainsäädäntöä. Asetuksen elintarvikealan toimijoita velvoittavia säännöksiä alettiin soveltaa 1 päivänä tammikuuta 2005, ja elintarvikelainsäädännön yleisiä periaatteita koskevia säännöksiä aletaan soveltaa vuoden 2007 alusta lukien. Elintarvikehygieniasta on yhteisölainsäädännössä säädetty neuvoston direktiivillä 93/43/ETY sekä 14:llä eri elintarvikelajeja koskevalla neuvoston direktiivillä. Lisäksi on annettu kaksi kaikkia eläimistä saatavia elintarvikkeita koskevaa neuvoston direktiiviä. Näitä direktiivejä on täydennetty useilla komission direktiiveillä ja päätöksillä. Valiokunta kiinnittää erityistä huomiota siihen, että elintarvikevalvonnan hallinnollinen organisointi on EY:n elintarvikeasetuksissa jätetty kansallisesti päätettäväksi.

Valiokunta korostaa sitä, että Suomen elintarviketurvallisuuden tila on suhteellisen hyvä. Esityksen perusteluista käy ilmi, että tärkeimpien elintarvikkeiden välityksellä leviävien mikrobien, kuten salmonellan tai kampylobakteerin, esiintyvyys kotimaassa tuotetuissa elintarvikkeissa on alhainen. Torjunta-aine- tai lääkejäämiä ei juuri kotimaisista tuotteista löydy. Kohdennetulla tuontivalvonnalla havaitaan tuontieriin liittyvät riskit. Ympäristömyrkyjen ja raskasmetallien kokonaissaanti on myös alhainen. Elintarviketurvallisuuden seurantaa on tiivistetty muun muassa uusimalla ruokamyrkytysten seurantajärjestelmää, ja nykyinen valvontajärjestelmämme toimii tehokkaasti. Valiokunta korostaa sitä, että erityisenä syynä hyvään elintarviketurvallisuustilanteeseemme on pitkäjänteinen työ muun muassa eläintautien torjunnassa.

Esityksen perusteluista käy kuitenkin ilmi, että uudistuva EY-lainsäädäntö, varautuminen tulevaisuuden elintarviketurvallisuushaasteisiin, eräät elintarvikevalvonnan toteuttamisessa havaitut epäkohdat sekä Suomen perustuslaki edellyttävät elintarvikelainsäädäntömme uudistamista. Tässä yhteydessä on katsottu tarkoituk-

senmukaiseksi yhdistää nykyisten elintarvikelain, hygienialain ja terveydensuojelulain elintarvikevalvontaa koskevat säännökset yhdeksi kokonaisuudeksi ottaen huomioon EY:n elintarvikevalvontaa koskeva säädöskehitys. Uuden EY-lainsäädännön soveltamisalasta poiketen ehdotetun lain soveltamisalaan eivät kuitenkaan kuuluisi rehut, joiden turvallisuudesta säädettäisiin erikseen. Ehdotetussa laissa elintarvikevalvontaviranomaisten tehtävät on perustuslain edellyttämällä tavalla säännelty aiempaa yksityiskohtaisemmin.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että ehdotetun elintarvikelain tavoitteet olisivat keskeisiltä osiltaan samat kuin nykyisessäkin elintarvikelainsäädännössä eli elintarvikkeiden turvallisuuden varmistaminen ja kuluttajien suojaaminen elintarvikkeiden aiheuttamilta terveyshaitoilta ja taloudellisilta tappioilta. Lain soveltamisala vastaisi pääosin nykyisten elintarvike- ja hygienialain sekä terveydensuojelulain 8 luvun soveltamisaloja yhdistettyinä. Uutta lakia sovellettaisiin kaikissa elintarvikkeiden tuotanto-, jalostus- ja jakeluvaiheissa mukaan lukien maahantuonti, maastavienti ja kauttakuljetus. Valiokunta pitääkin tärkeänä elintarvikkeiden turvallisuuden ja muiden niitä koskevien vaatimusten varmistamiseksi, että laki kattaa elintarvikeketjun kokonaisuudessaan.

Esityksen mukaan elintarvikevalvonnan yleisen suunnittelun ja valvonnan ylin ohjaus kuuluisi edelleen kauppa- ja teollisuusministeriölle, maa- ja metsätalousministeriölle sekä sosiaali- ja terveysministeriölle. Ministeriöiden vastuualueet säilyisivät nykyisellään. Elintarvikevalvonnan keskusviranomaisena toimisi myös edelleen Elintarvikevirasto.

Alueellisina elintarvikevalvontaviranomaisina toimisivat edelleen lääninhallitukset. Paikallisesta elintarvikevalvonnasta huolehtisi kunta tai kuntayhtymä alueellaan. Näiden tulisi pyrkiä hoitamaan elintarvikevalvonta yhteistyössä toisen kunnan tai kuntayhtymän kanssa.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että ehdotetulla elintarvikelailla ei myöskään ole tarkoitus muuttaa merkittävästi valvontaan osallistuvien viranomaisten asemaa. Eläimistä saata-

vien elintarvikkeiden sisämarkkinakaupan valvonnan eli niin sanotun ensisaapumisvalvonnan järjestäminen siirrettäisiin kuitenkin kunnilta Elintarvikevirastolle.

Kuntien ja valtion tehtäväjako ehdotetussa elintarvikelaissa

Valiokunta toteaa, että elintarvikelain valmistelun aikana kuntien ja valtion tehtävänjaon eri vaihtoehdot on selvitetty. Valtion ja kuntien tehtävänjaosta jätettiin selvitysmiesraportti toukuussa 2002, ja raportin ehdotuksia valmisteltiin eri hallinnonalojen ja Suomen Kuntaliiton edustajista koostuvassa työryhmässä. Paikallisen elintarvikevalvonnan järjestämisen toteuttamistapoja arvioidessaan työryhmä päätyi siihen näkemykseen, että elintarvikevalvonta kuuluu kuntien hoidettaviin peruspalveluihin ja sillä on läheisiä yhtymäkohtia mm. ympäristö- ja muuhun terveydenhoitoon. Elintarvikevalvonnan koostaminen seudullisiin, kuntapohjaisiin yksiköihin antoi työryhmän mielestä mahdollisuuden selkeyttää valtion ja kuntien tehtäväjakoa. Työryhmän yksimielisen muistion pohjalta valtioneuvosto teki 30.10.2003 periaatepäätöksen elintarvikevalvonnan kehittämisestä, jota seudullisten valvontayksiköiden muodostamistavoitteen osalta sovelletaan koko ympäristöterveydenhuoltoon. Periaatepäätöksen linjausten mukaisesti ehdotuksessa elintarvikelaiksi myös ehdotetaan ensisaapumisvalvonnan siirtämistä kunnilta valtiolle.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että kuntien elintarvikevalvontaa hoidetaan tällä hetkellä osana muuta ympäristöterveydenhuoltoa ja samoilla viranhaltijoilla on tehtäviä myös muilta toimialoilta. Tähän liittyen valiokunnalle on todettu, että kun otetaan huomioon maan kunnallisten ympäristöterveydenhuollon yksiköiden keskikoko (3,5 htv), johtaisi elintarvikevalvontatehtävien siirtäminen valtiolle käytännössä valtaosassa kuntia siihen, että siirrettävä tehtävä ei muodostaisi yhtäkään henkilötyövuotta, mikä johtaisi henkilöstön irtisanomiseen, jotta kustannukset eivät nousisi. Jo ensisaapumisvalvonnan tehtävien siirrosta on arvioitu aiheutuvan 150 000 euron lisäkustannukset. Ensisaapumis-

valvontaan käytetään kuitenkin vain noin 2,8 prosenttia kuntien elintarvikevalvonnan resursseista. Siten on arvioitu, että elintarvikevalvonnan valtiollistaminen aiheuttaisi kustannuksia ja vaarantaisi palvelujen saamisen syrjäisemmillä seuduilla sekä johtaisi myös yritysten kustannusten nousuun. Valiokunnalle toimitetussa selvityksessä on myös tuotu esiin, että kuntien elintarvikevalvonnan menot ovat noin 17 miljoonaa euroa ollen 0,07 prosenttia kuntien ja kuntayhtymien kokonaismenoista ja 0,29 prosenttia terveydenhuollon menoista. Elintarvikevalvonnan menoerää koskevilla muutoksilla ei siten olisi saavutettavissa merkittäviä muutoksia kunnallistalouteen.

Edellä esitettyyn viitaten valiokunta pitää uudistuksessa keskeisenä sitä, että ympäristöterveydenhuollon kokonaisuus voidaan säilyttää, samoin kuin sen varmistamista, että kunnallinen ympäristöterveydenhuolto toimii yhteisen johdon alla. Tärkeää on, ettei elintarvikevalvonta irtaudu muusta ympäristöterveydenhuollosta ja kuntien luottamuselimistä. Erityisen vakavaa olisi yhteyksien katkeaminen kuntien vastuulla olevaan terveydenhuoltoon, mikä heikentäisi voimakkaasti kuntien mahdollisuuksia toimia elintarvike- tai vesivälitteisissä kriisitilanteissa. Lisäksi valiokunta painottaa sitä, että elintarvikevalvonnan irtautuminen kuntien vastuulla olevasta eläinlääkintähuollosta rikkoisi maassamme perinteisesti harjoitetun pelloilta pöytään -valvontaketjun ja vaarantaisi elintarviketurvallisuutemme tason. Suomalaisen elintarviketuotannon vahvuuksia ovat nimenomaan kilpailijamaitamme parempi eläintautitilanne ja luottamus valvontajärjestelmämme toimivuuteen.

Lain 32 §:n mukaan kunnan tulisi pyrkiä siihen, että se hoitaa elintarvikevalvonnan yhteistoiminnassa toisen kunnan kanssa valvonnan tarkoituksenmukaisen järjestämisen kannalta riittävän laajalla alueella (seudullinen valvontayksikkö). Valiokunta korostaa sitä, että myös seudullisia valvontayksiköitä luotaessa tulee varmistaa, ettei elintarvikevalvonta irtaudu kunnan muista tehtävistä ja kunnan luottamushenkilöhallinnosta.

Valiokunta pitää uudistuksen tärkeänä tavoitteena sitä, että valvonta muodostuu yhdenmukaiseksi koko maassa. Lain 47 §:n mukaisessa valtakunnallisessa valvontaohjelmassa, jonka Elintarvikevirasto laatisi, määriteltäisiin muun ohella tarkastukset, valvontakohdetyyppien riskinarvioinnin perusteet ja valvontakohdetyyppien tarkastustiheydet. Lisäksi valvontaohjelmassa annettaisiin ohjeet näytteenotosta. Ohjelmassa olisi myös esitettävä menetelmät lain 48 §:ssä tarkoitettujen kunnallisten valvontasuunnitelmien toteutumisen arvioimiseksi ja valvontaohjelman ensisijaisena tavoitteena olisi ohjata elintarvikevalvontaa ja sen avulla yhteen sovittaa lain 4 luvussa tarkoitettujen valvontaviranomaisten tekemä elintarvikevalvonta. Valiokunta korostaakin valtakunnallisen valvontaohjelman keskeistä merkitystä elintarvikelain toimeenpanossa. Valiokunta kiinnittää myös huomiota siihen, että valvontaohjelma olisi osa ympäristöterveydenhuollon valtakunnallista valvontaohjelmaa ja osa valvonta-asetuksen (EY) N:o 882/2004 mukaista alkutuotannosta lähtevää ja koko elintarvikkeiden tuotantoketjun kattavaa kansallista valvontasuunnitelmaa.

Esityksen mukaan myös lääninhallitukset suunnittelisivat, ohjaisivat ja valvoisivat elintarvikevalvontaa sekä valvoisivat elintarvikemääräysten noudattamista läänin alueella. Lääninhallitusten tehtävänä olisi myös alueellaan arvioida kuntien valvontasuunnitelmat ja arvioida Elintarvikeviraston ohjauksessa kuntien elintarvikevalvonnan järjestämistä. Lääninhallituksille lain 31 §:ssä ehdotettu tehtävä arvioida kuntien valvontasuunnitelmat vastaisi lääninhallituksilla jo lääninhallituslain (22/1997) 2 §:n nojalla olevaa tehtävää arvioida alueellisesti toimialansa peruspalveluja.

Valvonnan yhdenmukaisuuden kannalta valiokunta pitää tärkeänä, että valvontasuunnitelmasta päättäminen olisi kunnan luottamuselimestä tehtävä päätös, jonka valmistelussa olisi jo hallintolain mukaan kuultava niitä tahoja, joita päätös koskee. Lisäksi lain 74 §:n mukaan valvontasuunnitelmasta ja -taksasta tehty pää-

tös olisi valituskelpoinen siten kuin kuntalaissa säädetään. Valvontasuunnitelman ohella kunnassa olisi lain 41 §:n 3 momentissa edellytetty kunnan elintarvikevalvontaviranomaisen laatima laatujärjestelmä. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että esityksen perustelujen mukaan säännöksen tavoitteena olisi, että laatujärjestelmän avulla elintarvikevalvonnasta vastaava viranomainen pystyy osoittamaan pätevyytensä sekä kykynsä hoitaa sille uskottua tehtävää ja vastata toimeksiantajien vaatimuksiin.

Edellä esitetyn perusteella valiokunta toteaa, että keskeisiä osatekijöitä valvonnan toimivuuden ja yhdenmukaisuuden kannalta ovat Elintarvikeviraston laatima valtakunnallinen valvontaohjelma ja siihen perustuvat kuntien ja muiden viranomaisten valvontasuunnitelmat, vaatimukset kunnan valvonnan laatujärjestelmästä ja lääninhallituksen Elintarvikeviraston ohjauksessa tekemät kuntien valvonnan arvioinnit. Lisäksi Elintarvikevirasto voisi lain 64 §:n 2 momentin nojalla puuttua tietyissä tapauksissa yksittäisen kunnan elintarvikeviranomaisen ratkaisuihin. Valiokunta pitääkin tärkeänä, että tässä kosketeltuun kokonaisuuteen kiinnitetään erityistä huomiota lain täytäntöönpanossa.

Edellä on todettu, että esityksessä ehdotetaan ensisaapumisvalvonnan siirtämistä valtiolle. Ensisaapumisvalvonta toteutettaisiin uudessa järjestelmässä siten, että Elintarvikevirasto tekisi ensisijaisesti kunnan kanssa toimeksiantosopimuksen valvonnan järjestämisestä ja maksaisi kunnalle korvauksen valvonnasta. Elintarvikevirasto puolestaan perisi ensisaapumistoimijoilta maksun valvonnasta valtion maksuperustelain mukaisesti. Maksut perustuisivat sisämarkkina-kaupan tuonnin laatuun ja määrään sekä siitä aiheutuvaan valvontatarpeeseen. Valiokunta katsoo, että ensisaapumisvalvonnan siirtämistä valtiolle puoltaa elintarvikekaupan jatkuva lisääntyminen laajenevassa EU:ssa. Suomella on EU:ssa erityisasema salmonellalisävakuuksien johdosta, ja lisävakuuksien ylläpito edellyttää tehokasta sisämarkkinakaupan valvontaa. Lisäksi ensisaapumisvalvonnan siirtäminen valtiolle voi helpottaa kuntien resurssitilannetta.

Valvontamaksut

Valvonta-asetuksen (EY) N:o 882/2004 mukaan jäsenvaltioiden on huolehdittava virallisen valvonnan riittävästä rahoituksesta. Valiokunta kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että asetus jättää kansallisesti päätettäväksi, miltä osin virallisen valvonnan kustannukset katetaan valvontamaksuilla. Periaatteet valvontamaksujen määräytymiselle on kuitenkin asetettu EY-asetuksessa.

Voimassa olevan kansallisen lainsäädännön mukaan kunnan on perittävä maksuja elintarvikealan toiminnanharjoittajien ilmoitusten ja hyväksymishakemusten käsittelystä. Lisäksi hygienialain nojalla on peritty maksuja liha- ja kala-alan laitosten valvonnasta yhteisöläinsäädännön mukaisesti sekä elintarvikelain nojalla omavalvonnan toimivuuden valvonnasta. Toisaalta valtion viranomaisten suoritteista on peritty maksut maksuperustelain mukaisesti. Valiokunta kiinnittääkin huomiota siihen, että maksut voivat nykyisellään kohdistua epätasapuolisesti eri alojen toimijoihin. Valiokunnalle toimitetusta selvityksestä on myös käynyt ilmi, että maksuista kertyvien tulojen kohdentuminen vaihtelee kunnittain. Joissakin kunnissa kunnan eri yksiköiden saamat tulot ohjautuvat kunnalle siten, ettei tuloja hankkinut yksikkö voi käyttää saatuja tuloja oman toimintansa kehittämiseen.

Valiokunta toteaa myös, että 1990-luvun kuluessa elintarvikevalvonnan ja muun ympäristöterveydenhuollon voimavarat ovat vähentyneet sekä suhteellisesti että absoluuttisesti, mikä käy ilmi myös esityksen perusteluista. Sosiaali- ja terveysministeriö teki selvityksen (Ympäristöterveydenhuollon voimavarat 1996, STM, selvityksiä 1999:7), jonka mukaan terveystarkastajien terveysvalvontaan käyttämä työpanos väheni vuosina 1988—1996 jopa 30 prosentilla. Lisäksi Elintarvikevirasto on toukokuussa 2005 julkaissut selvityksen kuntien elintarvikevalvonnasta vuonna 2003. Selvityksen mukaan kuntien elintarvikevalvonnassa arvioitiin olevan noin 100 henkilötyövuoden työpanosvaja. Valiokunnalle toimitetusta selvityksestä on myös käynyt ilmi, että elintarvikealan yritysten valvonnan puutteisiin ovat kiinnittäneet huo-

miota myös Euroopan komission elintarvike- ja eläinlääkintätoimiston (FVO) tarkastajat useissa tarkastuksissaan. Puutteellinen elintarvikevalvonta voi aiheuttaa menetyksiä elintarvikealan yrityksille, mikäli yrityksen toiminnassa olevia mahdollisia puutteita ei havaita tai korjata ajoissa. Yhteisöläinsäädännön mukaan puutteellinen valvonta voi ääritapauksessa johtaa suomalaisten elintarvikeyritysten kaupan rajoituksiin.

Esityksessä ehdotetaan elintarvikevalvonnan maksullisuuden laajentamista koskemaan kunnan hyväksymän valvontasuunnitelman mukaisia säännöllisiä tarkastuksia sekä niihin liittyvää näytteidenottoa ja -tutkimusta. Valvonnan piirissä olisi noin 100 000 elintarvikehuoneistoa ja alkutuotantopaikkaa. Esityksen perusteluissa on arvioitu, että kun valvontakohteiden maksuosuus elintarvikevalvonnan kokonaismenoista on tällä hetkellä noin 33 prosenttia, muutosten jälkeen osuus nousisi noin 60 prosenttiin, mikä on samaa suuruusluokkaa kuin muissa Pohjoismaissa tällä hetkellä. Valiokunta pitää tärkeänä, että ehdotettu maksujärjestelmä vahvistaa kuntien elintarvikevalvonnan voimavaroja ja sitä kautta varmistaa elintarviketurvallisuuden tason maassamme.

Edellä esitetystä käy ilmi, että kunnilta edellytettäisiinkin nykyistä suunnittelumpaa valvontaa, joka perustuisi laatujärjestelmään. Valiokunta pitääkin keskeisenä sitä, että uudistuksen jälkeen toiminnanharjoittajan tulee saada aikaisempaa parempaa palvelua valvontaviranomaiselta. Valvonnan tulee myös muodostua entistä läpinäkyvämmäksi, jota edesauttaa se, että toiminnanharjoittajalla on valvonnan perustuessa laatujärjestelmään mahdollisuus yksityiskohtaisesti paneutua valvontakäynteihin tarvittavaan aikaan ja näytteenottoon. Tärkeää on, että valvontakohteen toiminnan täyttäessä vaatimukset viranomaisvalvontaa voidaan vähentää, mikä puolestaan alentaa toiminnanharjoittajan kustannuksia. Paikallisen elintarvikevalvonnan tulee myös perustua aikaisempaa enemmän toiminnanharjoittajien ohjaukseen ja neuvontaan.

Valvontamaksuista kunta päättäisi taksansa. Maksut voisivat olla enintään suoritteiden

tuottamisesta aiheutuneiden kustannusten suuruuksia. Yksittäisen valvontakohteen osalta maksu pohjautuisi pääsääntöisesti kohteen riskinarviointiin, jossa otettaisiin huomioon ensisijaisesti kohteessa harjoitettavan toiminnan luonne ja laajuus. Edellytyksenä maksujen perimiselle olisi, että kunta on hyväksynyt valvontasuunnitelman, jossa on määritelty valvontakohteiden tarkastustiheys sekä näytteenotto- ja tutkimustiheys. Valvontasuunnitelman sisältöä puolestaan ohjattaisiin edellä todetun mukaisesti Elintarvikeviraston antamalla valtakunnallisella valvontaohjelmalla. Riskinarvioinnin yhdenmukaisuuden varmistamiseksi valiokunta pitää erittäin tärkeänä sitä, että *Elintarvikevirasto antaa asiasta riittävän yksityiskohtaiset ohjeet valtakunnallisessa valvontaohjelmassa. Keskeistä on myös se, että maksuja määritettäessä otetaan huomioon yrityksen oma riskinhallinta eli omavalvonnan taso ja toimivuus. Siten alhaisemmat maksut toimisivat myös porkkanana yritysten omavalvonnan tehostamiseksi. Valiokunta tulee jäljempänä ehdottamaan hyväksyttäväksi lausuman, jossa edellytetään muun ohella, että valiokunnalle toimitetaan selvitys valvontamaksuista aiheutuvien kustannusten kohdistamisesta erikoisiin yrityksiin alueellisesti ja toimialakohtaisesti.*

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että vaikka maamme perustuslaki korostaa kuntien itsehallinnollista asemaa ja itsehallintoperiaatteen mukaisesti maksutaksasta päättäminen olisi siten kunnan asia, maksujen ala- (maksu on perittävä) ja ylärajasta (enintään toimenpiteestä aiheutuvat kustannukset) säädettäisiin laissa. Kunnan päätettäväksi jäisi muun ohella se, miten valvontatapahtumaan liittyvät matkakustannukset hinnoiteltaisiin (eli perittäisiinkö kustannukset kultakin kohteelta erikseen vai jaettaisiinko ne tasan kaikkien kohteiden kesken). Valiokunta korostaa tässä yhteydessä sitä, että valvontasuunnitelmasta päättäminen olisi kunnan luottamuselimessä tehtävä päätös, jonka valmistelussa olisi jo hallintolain mukaan kuultava niitä tahoja, joita päätös koskee. Elintarvikelakiehdotuksen 74 §:n mukaan valvontasuunnitelmas-

ta ja -taksasta tehty päätös olisi myös valituskelpoinen siten kuin kuntalaissa säädetään.

Valiokunta painottaa sitä, että elintarvikevalvonnan voimavarojen turvaamiseksi ohjauksella tulee varmistaa, että kunnan ympäristöterveydenhuoltoyksikön valvonnastaan perimät maksut voidaan käyttää yksikön toiminnan kehittämiseen, esimerkiksi tarvittavan lisähenkilöstön palkkaamiseen. Valiokunta kiinnittää lisäksi huomiota siihen, että kunnan elintarvikevalvontasuunnitelman ohella kunnan ympäristöterveydenhuoltoa koskisivat ympäristöterveydenhuoltoa sääntelevän muun lainsäädännön edellyttämät suunnitelmat. Suunnitelmat tuleekin yhteensovittaa tarkastukseen käytettävien resurssien jakamiseksi ympäristöterveydenhuollon eri osaluokkien kesken.

Kustannusvaikutukset erityisesti pienimuotoisten yritysten osalta

Voimassa olevan lainsäädännön mukaan kunnat perivät maksuja elintarvikeyrityksiltä huoneistojen hyväksymisestä sekä elintarvikelain mukaisen omavalvonnan toimivuuden varmistamiseksi otettujen näytteiden ottamisesta ja tutkimisesta. Edellä on myös todettu, että liha- ja kala-alan laitoksien sekä maidontuotantilojen valvonnasta peritään jo nykyisin maksu. Uudessa elintarvikelaissa esitetty maksullisuuden laajentaminen ei näin ollen vaikuttaisi liha- tai kala-alan pienyritysten valvontamaksuihin. Eräiden yritystyyppien osalta esityksen yleisperusteluissa on arvioitu vuotuisten valvontamaksujen tasoa. Kyseistä laskentatapaa käyttäen valiokunnalle toimitetussa selvityksessä on arvioitu, että maitoalan pienyrityksen (alle 500 000 litraa) vuotuinen maksu olisi tasolla 600 euroa, pienimuotoisen liha-alan laitoksen 800 euroa, pienimuotoisen kala-alan laitoksen (alle 10 000 kg) 200 euroa, leipomoalan yrityksen 300 euroa ja elintarvikkeiden suoramyyntipaikan 75 euroa.

Valiokunnalle toimitetussa selvityksessä on todettu, että ehdotetun elintarvikelain muista kustannusvaikutuksista pienyrityksille on vaikea antaa täsmällistä arviota. Valiokunta painottaa kuitenkin sitä, ettei kansallisilla säännöksillä tule muuttaa laitoksilta tai huoneistoilta vaa-

dittavia rakenteellisia tai toiminnallisia ominaisuuksia, mikä on ollut myös lainvalmistelun lähtökohta. Muutospaineet perustuvatkin lähinnä uudistuvaan yhteisölainsäädäntöön, josta osa (esimerkiksi sivutuotelainsäädäntö) ei kuulu elintarvikelain soveltamisalaan. Yleisenä huomiona valiokunnalle toimitetussa selvityksessä on tuotu esiin, että vuoden 2006 alusta sovellettava yhteisön hygienialainsäädäntö toisaalta yhdenmukaistaa laitosten vaatimuksia, mutta antaa toisaalta myös entistä enemmän joustonvara vaatimuksissa.

Asiantuntijakuulemisen yhteydessä valiokunnalle on toimitettu maamme pienimuotoisten ns. punaisen lihan teurastamojen ja niiden yhteydessä olevien pienimuotoisten leikkaamojen mahdollisia rakenteellisia investointeja koskeva selvitys, jossa lähtökohtana ovat olleet voimassa olevasta yhteisölainsäädännöstä johtuvat vaatimukset. Selvityksestä käy ilmi, että useimpien teurastuspaikkojen ja niiden yhteydessä olevien leikkaamoiden rakenteet eivät täytä yhteisölainsäädännön asettamia vaatimuksia. Lisäksi selvitykseen kuulunut omavalvontajärjestelmien arviointi osoitti, että pienimuotoisten laitosten omavalvontajärjestelmissä on puutteita. *Selvityksessä onkin arvioitu, että lisäkustannukset rakenteiden tai toiminnan muuttamisesta kohdistuvat lähinnä sellaisiin yrityksiin, jotka eivät täytä voimassa olevan lainsäädännön vaatimuksia tai jotka muuttavat toimintaansa uuden lainsäädännön sallimalla tavalla aloittamalla viennin.*

Valiokunta pitää edellä esittämänsä mukaisesti erittäin tärkeänä sitä, että riskinarviointia, joka on valvontamaksujen perustana, ohjeistetaan valtakunnallisessa valvontaohjelmassa siten, että valvonta muodostuu yhdenmukaiseksi koko maassa eikä siten kustannuksiltaan vääristä kilpailua. Lisäksi valiokunta painottaa erityisesti sitä, että valvontaa suorittavan henkilöstön pätevyyteen ja käytännön valmiuteen tehtäviensä suorittamiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota. Pienyritysten osalta tulee erityistä huomiota kiinnittää myös niiden toiminnan laajuuteen, joka voi olla hyvinkin rajattua ja siten myös omiaan vähentämään toiminnasta aiheutuvia riskejä. Valiokunta painottaakin sitä, että

valvontamaksut eivät saa yrityskohtaisesti muodostua kohtuuttomiksi yritysten toiminnan laajuuteen nähden. Lisäksi valiokunta korostaa tässäkin yhteydessä sitä, että valvontakohteen toiminnan täyttäessä vaatimukset viranomaisvalvontaa tulee vähentää, jolloin myös valvonnasta aiheutuvat kustannukset alenevat.

Edellä esitettyyn viitaten valiokunta edellyttää, että valiokunnalle toimitetaan vuoden 2007 loppuun mennessä selvitys uudistuksen vaikutuksista elintarvikevalvontaan kunnissa samoin kuin valvontamaksuista aiheutuvien kustannusten kohdistumisesta erikokoisiin yrityksiin alueellisesti ja toimialakohtaisesti (Valiokunnan lausumaehdotus 1).

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että ehdotetun elintarvikelain 88 §:n mukaan voimassa olevan hygienialain nojalla hyväksytyt laitokset saavat jatkaa toimintaansa kolmen vuoden ajan ilman eri hyväksyntää. Komission valmisteleman soveltamisohjeen mukaan laitokset tulisi kuitenkin uudelleen hyväksyä mahdollisimman pian, mieluiten ensimmäisen 1.1.2006 jälkeen tehtävän valvontakäynnin yhteydessä. Siirtymäaika ei koskisi sellaisia toiminnallisia tai rakenteellisia muutoksia, joita valvontaviranomaiset ovat lainvoimaisesti vaatineet ennen uuden lain voimaantuloa. Niin ikään laitoksen toiminnan olennainen muutos (esimerkiksi vientitoiminnan aloittaminen) edellyttäisivät hyväksymistä jo aiemmin.

Valiokunnalle toimitetussa selvityksessä on todettu, että hygienialain nojalla hyväksytyt laitosten uudelleenhyväksymisvaatimus johtuu suoraan yhteisön uudesta hygienialainsäädännöstä. Eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygieniasetuksen (EY) N:o 853/2004) 4 artiklan mukaan laitokset, jotka käsittelevät mainitun asetuksen eläinperäisten elintarvikkeiden erityisvaatimuksia koskevan liitteen III vaatimusten piiriin kuuluvia tuotteita, eivät saa toimia, ellei toimivaltainen viranomainen ole hyväksynyt niitä ihmisravinnoksi tarkoitettujen eläinperäisten tuotteiden virallisen valvonnan järjestämistä koskevista erityissäännöistä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 854/2004 mukaisesti antamalla laitokselle luvan

paikalla suoritettun tarkastuksen perusteella tai antamalla laitokselle ehdollisen luvan. Mainituksessa asetuksessa ei ole suoranaista säännöstä, joka koskisi sellaisten laitosten toiminnan jatkamista, jotka on hyväksytty asetuksen voimaan tullessa kumoutuvien direktiivien perusteella. Sen sijaan asetuksen 4 artiklan 5 kohdan mukaan asetuksella ei estetä laitosta saattamasta elintarvikkeita markkinoille asetuksen soveltamisen aloittamispäivämäärän ja toimivaltaisen viranomaisen sen jälkeen suorittaman ensimmäisen tarkastuksen välisenä aikana, vaikka laitos on hyväksyttävä asetuksen mukaisesti, jos se on saattanut eläinperäisiä tuotteita markkinoille yhteisön lainsäädännön mukaisesti välittömästi ennen asetuksen soveltamista tai laitos on lajiltaan sellainen, jonka osalta hyväksymistä ei edellytetty ennen asetuksen soveltamista. Kyseisen menettely on myös vahvistettu asetuksia 853/2004, 854/2004 ja 882/2004 koskevista siirtymäajoista annettavan komission asetuksen (SANCO/2536/2005) 3 artiklassa.

Valiokunta pitää ensiarvoisen tärkeänä, että edellä selostettu yhteisön säännöksistä johtuva uudelleenhyväksymisvaatimus, joka sisältää 3 vuoden siirtymäajan, ei saa johtaa tilanteisiin, joissa jo nyt hyväksytyt laitokset joutuvat tarpeettomiin uusintatarkastuksiin hyvin lyhyen aikavälin kuluessa. Sen vuoksi valiokunta painottaakin sitä, että uudelleenhyväksymistarkastuksia toteutettaessa tulee noudattaa tarkoituksenmukaisuusharkintaa siten, että laitokset, joiden on hiljattain suoritetuissa tarkastuksissa todettu täyttävän säännöksissä edellytetyt vaatimukset, tarkastetaan uudelleen vasta siirtymäkauden loppuvaiheessa. Siten tältäkin osin valvontaan liittyvissä tarkastuksissa tulee noudattaa riskiin perustuvaa tarveharkintaa. Samasta syystä valiokunta edellyttää, että yleisenä periaatteena uudelleenhyväksymistä koskevissa tarkastuksissa tulee olla niiden suorittaminen mahdollisimman kevyellä viranomaismenettelyllä siten, että tarkastuksesta aiheutuvat haitat samoin kuin taloudelliset ja muut rasitteet tarkastuskohteelle jäävät mahdollisimman vähäisiksi (Valiokunnan lausumaehdotus 2).

Ottaen muun ohella huomioon maamme elintarvikevalvonnan nykyisen ja esityksessä tavoitteena olevan korkean tason valiokunta korostaa lopuksi sitä, että yhteisön säännöksiä elintarvikkeiden pakkausmerkinnöistä uudistettaessa maamme tavoitteena tulee olla, että pakkausmerkinnöistä käy ilmi tuotteen valmistusmaa, myös EU:n jäsenmaissa valmistettujen tuotteiden osalta.

Esityksen 2. lakiehdotus

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että lakiehdotuksen 13 §:n 4 momentin perusteluiden mukaan terveydensuojelulain 50 §:n 3 momentissa tarkoitettussa terveydensuojelujärjestyksessä tulisi määritellä etukäteen ne alueet, joilla eläinsuojaa koskeva ilmoitusmenettely tulisi lakiehdotuksen 13 §:n 1 momentin 4 kohdan nojalla sovellettavaksi. Saamansa selvityksen perusteella valiokunta katsoo, että 13 §:n 4 momentin perustelut ovat terveydensuojelujärjestyksessä tehtävän ilmoitusvelvollisuuden laajentamisen osalta virheelliset. Tarkoituksena on, että terveydensuojelujärjestyksellä ei määritellä mitään asemakaava-alueiden ulkopuolella olevia alueita, joilla käytettäisiin lainkohdan ilmoitusmenettelyä.

Valiokunta toteaa myös, että ehdotetun 18 §:n 1 momentin perustelut jättävät epäselväksi, pitääkö kunnan terveydensuojeluviranomaisen päätöksen olla lainvoimainen ennen kuin toiminnan saa aloittaa. Perusteluissa asia on ilmaistu kahdella erillisellä virkkeellä, jotka eivät ole merkitykseltään samansisältöisiä. Ensimmäisen asiaa koskevan virkkeen mukaan "Talousvettä toimittavan laitoksen tulisi siten olla kunnan terveydensuojeluviranomaisen hyväksymä ennen talousveden toimittamisen aloittamista." Saman kappaleen viimeisessä virkkeessä puolestaan todetaan, että "Kunnan terveydensuojeluviranomaisen hakemuksen perusteella lupapäätöksen tulisi olla lainvoimainen ennen kuin toiminta voitaisiin aloittaa." Perustelut ovatkin näiltä osin ristiriitaisia. Saamansa selvityksen perusteella valiokunta toteaa selvyyden vuoksi, että talousvettä toimittavan laitoksen tulee olla kun-

nan terveydensuojeluviranomaisen hyväksymä ennen talousveden toimittamisen aloittamista.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä seuraavin muutosehdotuksin.

Yksityiskohtaiset perustelut

1. Elintarvikelaki

3 §. Euroopan yhteisön lainsäädäntö. Valiokunta ehdottaa, että pykälän 1 momenttiin lisätään uusi 13 kohta, jossa mainitaan torjunta-ainejäämien enimmäismääristä kasvi- ja eläinperäisissä elintarvikkeissa ja rehuissa tai niiden pinnalla sekä neuvoston direktiivin 91/414/ETY kumoamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 396/2005. Torjunta-ainejäämien enimmäismääristä säädettiin aikaisemmin useilla eri direktiiveillä, jotka koottiin yhteen sanotulla asetuksella. Asetus annettiin 23 päivänä helmikuuta 2005, ja se tuli voimaan 5 päivänä huhtikuuta 2005.

8 §. Eräitä elintarvikkeita koskevat vaatimukset. Eräiden aineiden lisääminen elintarvikkeisiin olisi pykälän 2 momentin mukaan sallittua ainoastaan Elintarvikeviraston luvalla, jos lisäämisestä ei ole erikseen säädetty ministeriön asetuksella. Lausunnossaan perustuslakivaliokunta on katsonut, että perustuslain 2 pykälän 3 momenttiin sisältyvän hallinnon lainalaisuusvaatimuksen johdosta pykälän 2 momenttiin tulee lisätä säännös luvan myöntämisen edellytyksistä. Tämän vuoksi maa- ja metsätalousvaliokunta ehdottaa momenttia täydennettäväksi vitamiinien, kivennäisaineiden ja muiden vastaavien aineiden lisäämistä koskevan luvan myöntämisen edellytysten osalta. Lupa voitaisiin myöntää, jos mainittujen aineiden lisäämisen tarkoituksena olisi saattaa elintarvikkeen ravintosisältö vastaamaan sellaisen elintarvikkeen ravintosisältöä, joka kyseisellä elintarvikkeella on tarkoitus korvata. Lupa voitaisiin myöntää myös, jos mainit-

tujen aineiden lisäämisen tarkoituksena olisi elintarvikkeen ravintoarvon tai sen sisältämien ravintoaineiden tai muiden vastaavien aineiden lisääminen riippumatta siitä, sisältääkö kyseinen elintarvike näitä aineita alunperin.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan muun ohella säädettäväksi kauppa- ja teollisuusministeriön yhteydessä toimivasta uuselintarvikelautakunnasta, jonka tehtävänä olisi elintarvikelaissa viitatus neuvoston ja parlamentin asetuksen (EY) N:o 258/1997 (uuselintarvikeasetus) 6 artiklan mukaan tehdä uuselintarvikkeiden markkinoille saattamiseen liittyviä ensiarviointoja sekä arvioida muissa EU-jäsenvaltioissa tehtyjä vastaavia arviointoja. Momentin mukaan lautakunnan jäsenet ja varapuheenjohtajat nimittää kauppa- ja teollisuusministeriö. Tarkempia säännöksiä uuselintarvikeasetuksen edellyttämistä kansallisista järjestelyistä annettaisiin momentin viimeisen virkkeen mukaan kauppa- ja teollisuusministeriön asetuksella.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että laissa säädettäisiin edellä todetun sivutoimisen ratkaisuelimen osalta vain siitä, kuka päättää lautakunnan jäsenten ja varajäsenten nimittämisestä. Valiokunta ei myöskään pidä lautakuntaan liittyvän valtuutussäännöksen rajausta "uuselintarvikeasetuksen edellyttämiin kansallisiin järjestelyihin" riittävän täsmällisenä. Sen vuoksi valiokunta ehdottaa esityksen perustelut huomioon ottaen asetuksenantovaltuuden täsmentämistä siten, että kauppa- ja teollisuusministeriön asetuksella säädettäisiin uuselintarvikelautakunnan jäsenten kelpoisuusvaatimuksista ja toimikaudesta, lautakunnan tehtävien järjestämisestä, kansallisesta yhteysviranomaisesta sekä muista uuselintarvikeasetuksen edellyttämistä kansallisista järjestelyistä. Valiokunta ehdottaa momentin muuttamista myös siten, että tehtävään asettaminen tapahtuisi määräämällä eikä nimittämällä, koska lautakunnan jäsenten ja varajäsenten osalta kysymyksessä olisivat sivutoimiset tehtävät.

9 §. Elintarvikkeesta annettavia tietoja koskevat yleiset vaatimukset. Pykälään sisältyisi säännöksiä elintarvikkeiden markkinoinnissa annet-

tavista tiedoista. Lausunnossaan perustuslakivaliokunta on pitänyt sääntelyä yleisesti ottaen riittävän täsmällisenä, mutta 1 momentin 1 kohdan vaatimusta, jonka mukaan elintarvikkeista on annettava "riittävät tiedot", perustuslakivaliokunta on pitänyt liian avoimena. Maa- ja metsätalousvaliokunta ehdottaakin momenttia tältä osin täydennettäväksi viittauksella lain 1 pykälän 1, 3 ja 4 kohtaan.

13 §. Elintarvikehuoneiston hyväksyminen. Ehdotetun pykälän 2 momentin 13 kohdan mukaan elintarvikehuoneiston hyväksymistä ei edellytetäisi, jos siellä harjoitettavan toiminnan tarkoituksena on ainoastaan kalastustuotteiden, niistä saatavien raakavalmisteiden ja jalosteiden toimittaminen kuluttajalle tai paikalliseen vähittäismyyntiin, ei kuitenkaan tukkuliikkeeseen, suoraan kalastajalta tai kalanviljelijältä, jos näin tarkoitettujen tuotteiden määrä on alle 2 500 kiloa vuodessa. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että monille ammattikalastajille ns. kalamarkkinat ovat tärkeä toimeentulolähde. Ammattikalastajille suuret investoinnit toimintaan eivät kuitenkaan ole mahdollisia toiminnan pienen liikevaihdon vuoksi. Ehdotetun vaatimuksen kohdistaminen alan toimintaan vaikeuttaisi pienimuotoista kalanjalostusta ja voisi merkitä kalamarkkinatapahtumien loppumista. Edellä esitetyn perusteella valiokunta ehdottaa lainkohdassa mainitun määrän nostamista 5 000 kiloon vuodessa.

19 §. Omavalvonta. Eesityksen mukaan pykälässä säädettäisiin elintarvikealan toimijoiden omavalvonnasta. Ehdotetussa 20 §:ssä olisivat säännökset omavalvontasuunnitelmasta ja siihen liittyvästä kirjanpidosta. Ehdotetun 20 §:n 1 momentin mukaan elintarvikealan toimijan olisi laadittava kirjallinen omavalvontasuunnitelma, noudatettava sitä ja pidettävä sen toteuttamisesta kirjaa. Kun ehdotetun 20 §:n 1 momentin mukaan omavalvontasuunnitelmaa ei kuitenkaan edellytetäisi alkutuotantopaikalta, merkitsisi tämä sitä, että omavalvonnan toteuttamiseen liittyvää kirjanpitoaakaan ei voitaisi elintarvikelain perusteella vaatia alkutuotantopaikoilta. Ehdo-

tuksen 20 §:n 4 momentin mukaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella annettaisiin tarkempia säännöksiä eläimistä saatavia elintarvikkeita ennen vähittäismyyntiä käsittelevien elintarvikealan toimijoiden omavalvontasuunnitelmasta ja siihen liittyvästä kirjanpidosta. Alkutuotantopaikkojen omavalvontaan liittyvästä kirjanpidosta ei viimeksi mainitun momentin perusteella voitaisi antaa tarkempia säännöksiä maa- ja metsätalousministeriön asetuksella. Yhteisön lainsäädännön mukaan omavalvontavelvoite koskee kuitenkin kaikkia elintarvikealan toimijoita, siis myös alkutuotantopaikkoja.

Elintarvikehygieniasta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 853/2004, jäljempänä yleinen elintarvikehygieniasetus, liitteen I osan A kohdassa III säädetään alkutuotantoa harjoittavien elintarvikealan toimijoiden velvollisuudesta pitää kirjaa elintarvikkeiden vaarojen hallitsemiseksi käyttöön ottamistaan toimenpiteistä. Valiokunnalle toimitetussa selvityksessä on myös todettu, että ehdotetun 19 §:n omavalvontavelvoite tarkoittaisi alkutuotannon toimijoiden osalta juuri näitä yleisen elintarvikehygieniasetuksen mukaisia, toimijoiden elintarvikkeisiin liittyvien vaarojen hallitsemiseksi käyttöön ottamia toimenpiteitä. Koska alkutuotannon toimijan on yleisen elintarvikehygieniasetuksen mukaan pidettävä näistä toimenpiteistä kirjaa, on johdonmukaista, että myös kansallisessa lainsäädännössä säädettäisiin alkutuotannon toimijan osalta tästä velvollisuudesta ja sitä koskevasta asetuksenantovaltuudesta. Muuten myöskään yleisen elintarvikehygieniasetuksen säännöksiä ei voitaisi kansallisella asetuksella täydentää.

Edellä esitetyillä perusteilla valiokunta ehdottaa, että pykälään lisätään uusi 2 momentti, jonka mukaan alkutuotantopaikalla olisi pidettävä pykälässä tarkoitettua omavalvonnan toteuttamisesta kirjaa. Selvyyden vuoksi valiokunta ehdottaa lisättävään momenttiin otettavaksi maininnan siitä, että muiden elintarvikealan toimijoiden omavalvontaan liittyvästä kirjanpidosta säädetään lain 20 §:ssä. Lisäksi pykälään ehdotetaan edellä esitetyn perusteella lisättäväksi myös uusi 3 momentti, jonka mukaan tarkempia

säännöksiä alkutuotantopaikkojen omavalvontaan liittyvästä kirjanpidosta annettaisiin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

Ehdotettujen muutosten vuoksi valiokunta ehdottaa myös pykälän otsakkeen muuttamista.

20 §. Omavalvontasuunnitelma. Pykälässä säädetäisiin muiden elintarvikealan toimijoiden kuin alkutuotantopaikkojen velvollisuudesta laatia omavalvontasuunnitelma, noudattaa sitä ja pitää sen toteuttamisesta kirjaa. Omavalvontaan liittyvä kirjanpito tarkoittaisi näin muiden elintarvikealan toimijoiden kuin alkutuotantopaikkojen osalta omavalvontasuunnitelman toteuttamisesta pidettyä kirjanpitoa.

Pykälän 4 momentin mukaan tarkempia säännöksiä eläimistä saatavia elintarvikkeita ennen vähittäismyyntiä käsittelevien elintarvikealan toimijoiden omavalvontasuunnitelmasta ja siihen liittyvästä kirjanpidosta annettaisiin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella. Valiokunta ehdottaa momenttiin lisättäväksi lauseen, jonka mukaan lain 7 §:n 2 momentissa tarkoitettujen elintarvikkeiden koostumuksen ja 7 §:n 3 momentissa tarkoitettujen seikkojen osalta tarkempia säännöksiä eläimistä saatavia elintarvikkeita ennen vähittäismyyntiä käsittelevien elintarvikealan toimijoiden omavalvontasuunnitelmasta ja siihen liittyvästä kirjanpidosta annettaisiin kuitenkin kauppa- ja teollisuusministeriön asetuksella. Näin asetuksenantovaltuus vastaisi täsmällisemmin ehdotetussa 29 §:ssä kuvattua ministeriöiden välistä toimivaltajakoa.

40 §. Hyväksytyjen laboratorioden ilmoitusvelvollisuus. Valiokunta ehdottaa 1 momentin viimeisessä virkkeessä olevan kirjoitusvirheen korjaamista.

49 §. Tarkastusoikeus. Lausunnossaan perustuslakivaliokunta on katsonut, että 2 momenttiin ei sisälly perustuslakivaliokunnan edellyttämiä perusoikeusrajoituksen tarkkarajaisuuden ja täsmällisyyden vaatimukset täyttäviä säännöksiä. Perustuslakivaliokunta ei ole tässä yhteydessä ollut vakuuttunut suostumukseen perustuvaa tarkastusoikeutta koskevan sääntelyn tarpeellisuudesta ja on sen vuoksi edellyttänyt, että suostu-

mukseen viittaava maininta on poistettava momentista, jotta lakiehdotus voidaan tältä osin käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä. Perustuslakivaliokunnan lausunnossa esitetyillä perusteilla maa- ja metsätalousvaliokunta ehdottaa maininnan poistamista. Viitaten tältä osin muutoinkin perustuslakivaliokunnan lausuntoon maa- ja metsätalousvaliokunta ehdottaa lisäksi edellä kosketellun virkkeen loppuosaa täsmennettäväksi.

51 §. Tiedonsaantioikeus. Valvontaviranomaisella olisi 1 momentin perusteella oikeus saada salassapitosäännösten estämättä valvontaa varten tarpeelliset tiedot valtion ja kunnan viranomaisilta sekä elintarvikealan toimijoilta ja muilta, joita käsiteltävänä olevan lain velvoitteet koskevat. Tiedonsaantioikeus ulottuisi 2 momentin mukaan myös sellaisiin valvontaa varten tarvittaviin tietoihin, jotka yksityisen liike- tai ammattitoimintaa, taloudellista asemaa tai terveydentilaa koskevana muutoin olisivat sallassapidettavia.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan todennut, että se on pitänyt perustuslain 10 §:ssä turvatuhenkilötietojen suojan kannalta tällaisessa hyvin väljässä ja ulottuvuudeltaan laajasasääntely-yhteydessä erityisen tärkeänä, että tiedonsaantioikeutta ei erikseen sanonnallisesti venytetä ja että tiedonsaantioikeus rajataan koskemaan ainoastaan välttämättömiä tietoja. Perustuslakivaliokunta on katsonut, että tavallisen lainsäätämisyjärjestyksen edellytyksenä on 1 ja 2 momentin tarkistaminen tämän mukaisesti.

Perustuslakivaliokunnan kannanoton vuoksi maa- ja metsätalousvaliokunta ehdottaa 1 momenttia täsmennettäväksi siten, että tietojen tulisi olla valvontaa varten välttämättömiä, ja 2 momentissa tiedonsaantioikeuden rajaamista muutoin salassa pidettävien tietojen osalta koskemaan ainoastaan elintarvikemääräyksissä säädettyjä tehtäviä varten välttämättömiä tietoja.

56 §. Kielto. Valvontaviranomainen voisi pykälän 1 momentin nojalla kieltää elintarvikkeen alkutuotannon, valmistuksen, maahantuonnin, maastaviennin, kaupanpidon, tarjoilun tai muun

luovutuksen taikka käytön elintarvikkeen valmistuksessa, jos elintarvike tai siitä annetut tiedot, elintarvikkeen tuotanto-, jalostus- tai jakeluvaihe taikka elintarvikehuoneisto, alkutuotantopaikka tai niissä harjoitettava toiminta olisivat sellaiset, että ne aiheuttaisivat tai niiden voitaisiin perustellusta syystä epäillä aiheuttavan vakavaa terveysvaaraa.

Lausunnossaan perustuslakivaliokunta on todennut, että elintarvikkeiden tuotannon, valmistuksen, tuonnin ja viennin sekä luovutuksen ja käytön kieltäminen merkitsisi puuttumista perustuslain 18 §:n 1 momentissa turvattuun elinkeinovapauteen. Ehdotusta on näin ollen arvioitava perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten, erityisesti sääntelyn hyväksyttävyyden ja suhteellisuuden kannalta. Kiellolla pyrittäisiin edistämään väestön terveyttä ja estämään terveysvaaroja, joten sillä olisi perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävät perusteet. Perustuslakivaliokunta on kuitenkin katsonut, että ehdotettu kiello ei ole aivan ongelmaton oikeasuhtaisuuden näkökulmasta ja että sääntelyä on asianmukaista täydentää maininnalla, jonka mukaan kiellon edellytyksenä on, ettei terveysvaaraa voida estää elinkeinovapauteen lievemmin puuttuvilla muilla keinoilla. Maa- ja metsätalousvaliokunta ehdottaa momenttia täydennettäväksi perustuslakivaliokunnan ehdottamalla tavalla.

73 §. Muutoksenhaku valtion viranomaisen päätökseen. Valtion viranomaisen, kunnan toimieliimen tai elintarvikeviraston elintarvikelain nojalla antamaan päätökseen voitaisiin elintarvikelakiehdotuksen 73—76 §:n perusteella hakea valittamalla muutosta hallinto-oikeudelta. Hallinto-oikeuden antamaan päätökseen ei saisi hakea muutosta valittamalla, ellei korkein hallinto-oikeus myöntäisi valituslupaa. Valituslupajärjestelmän piiriin kuuluisivat kaikki käsiteltävänä olevan lain nojalla annettavat hallinto-oikeuden päätökset. Lausunnossaan esittämillään perusteilla perustuslakivaliokunta on todennut, että ehdotus valituslupajärjestelmästä muodostuisi kattavuudessaan varsin ongelmalliseksi perustuslain 21 §:n kannalta ja katsonut, että tavalli-

sen lainsäätämisyjärjestyksen käytön edellytyksenä siksi näiltä osin on, että lakiehdotuksen 9 luvusta poistetaan säännökset valitusluvasta. Vaihtoehtoisesti sääntelyä olisi tarkistettava olennaisesti jättämällä valituslupajärjestelmä sovellettavaksi vain sellaisissa vähäisissä asioissa, joissa muutoksenhakuoikeuden rajoittaminen ei muodostu ongelmalliseksi perustuslain oikeusturvasäännösten näkökulmasta.

Perustuslakivaliokunnan lausuntoon viitaten valiokunta ehdottaa valituslupaa koskevan säännöksen poistamista 1 momentista.

74 §. Muutoksenhaku kunnan viranomaisen päätökseen. Viitaten edellä 73 §:n kohdalla esitettyyn valiokunta ehdottaa valituslupaa koskevan säännöksen poistamista 3 momentista.

75 §. Muutoksenhaku lihantarkastuspäätökseen. Viitaten edellä 73 §:n kohdalla esitettyyn valiokunta ehdottaa 2 momenttia muutettavaksi ja 3 momentin poistamista.

76 §. Muutoksenhaku ensisaapumistoimintaan liittyvään päätökseen. Viitaten edellä 73 §:n kohdalla esitettyyn valiokunta ehdottaa 2 momenttia muutettavaksi ja 3 momentin poistamista.

77 §. Valvontaviranomaisen muutoksenhakuoikeus. Viitaten edellä 73 §:n kohdalla esitettyyn valiokunta ehdottaa 1 momenttia ja 3 momenttia muutettaviksi.

78 §. Täytäntöönpano. Viitaten edellä 73 §:n kohdalla esitettyyn ja 75 §:n kohdalla ehdotettuihin muutoksiin valiokunta ehdottaa 2 momenttia tarkistettavaksi.

86 §. Kunnalliset elintarvikemääräykset. Valiokunta toteaa, että kunnan elintarvikevalvontaviranomainen voisi pykälän säännöksen mukaan antaa yleisiä määräyksiä elintarvikkeisiin liittyvän terveysvaaran ehkäisemiseksi ja elintarvikkeisiin liittyvien terveydellisten olojen valvomiseksi.

Lausunnosta lähemmin ilmenevillä perusteilla perustuslakivaliokunta on katsonut, että ehdo-

tettu valtuussäännös on niin yleinen ja avoin, ettei se täytä valtuussäntelyyn perustuslain 80 §:n 2 momentin takia kohdistettuja täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden vaatimuksia. Jotta lakiehdotus voidaan näiltä osin käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä, on valtuus rajattava esityksen tarkoitusta vastaavasti paikallisten olosuhteitten kannalta välttämättömien, elintarvikelainsäädäntöä tarkempien määräysten antamiseen lähinnä elintarvikkeiden tori- ja muusta ulkomyyntistä.

Viitaten perustuslakivaliokunnan lausuntoon valiokunta ehdottaa lakiehdotuksen säännöstä täsmennettäväksi ja pykälään lisättäväksi uudet 2—4 momentit siten, että uudessa 2 momentissa määriteltäisiin määräyksiä koskevan valtuuden tarkempi sisältö. Uudessa 3 momentissa säänneltäisiin kunnan valvontaviranomaisen valtuudesta myöntää poikkeus elintarvikemääräykses-

tä, ja uuteen 4 momenttiin sisällytettäisiin määräykset tiedoksiantamisesta.

2. Laki terveydensuojelulain muuttamisesta

50 §. *Maksut.* Pykälän 3 momentin 1 kohdassa viitataan virheellisesti 14 §:n 2 momenttiin, joka on esitetty kumottavaksi lakiehdotuksessa. Valiokunta ehdottaa viittauksen poistamista.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella maa- ja metsätalousvaliokunta ehdottaa,

että 1. ja 2. lakiehdotus hyväksytään muutettuina (Valiokunnan muutosehdotukset) ja

että hyväksytään kaksi lausumaa (Valiokunnan lausumaehdotukset).

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Elintarvikelaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 ja 2 § (Kuten HE)

3 §

Euroopan yhteisön lainsäädäntö

Tätä lakia sovelletaan myös seuraavien elintarvikkeita ja elintarvikevalvontaa koskevien Euroopan yhteisön säädösten ja niiden nojalla annettujen säädösten täytäntöönpanoon, sikäli

kuin niiden täytäntöönpanosta ei säädetä muun lain nojalla:

(1—10 kohta kuten HE)

11) tiettyjen spongiformisten enkefalopatioiden ehkäisyä, valvontaa ja hävittämistä koskevista säännöistä annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 999/2001, jäljempänä TSE-asetus; (*poist.*)

12) salmonellan ja muiden tiettyjen elintarvikkeiden kautta tarttuvien tiettyjen zoonoosien aiheuttajien valvonnasta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 2160/2003 *sekä*

13) *torjunta-ainejäämien enimmäismääristä kasvi- ja eläinperäisissä elintarvikkeissa ja*

rehuissa tai niiden pinnalla sekä neuvoston direktiivin 91/414/ETY kumoamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 396/2005.

(2—4 mom. kuten HE)

4—6 §
(Kuten HE)

2 luku

Elintarvikkeita, elintarviketuotantoon käytettäviä eläimiä, elintarvikehuoneistoja ja alkutuotantopaikkoja koskevat vaatimukset

7 §
(Kuten HE)

8 §

Eräitä elintarvikkeita koskevat vaatimukset

(1 mom. kuten HE)

Vitamiinien, kivennäisaineiden ja muiden vastaavien aineiden lisäämisestä elintarvikkeisiin voidaan säätää kauppa- ja teollisuusministeriön asetuksella. Jos lisäämisestä ei ole erikseen säädetty, mainittujen aineiden lisääminen elintarvikkeisiin on sallittua ainoastaan Elintarvikeviraston myöntämällä luvalla. *Lupa voidaan myöntää, jos lisäämisen tarkoituksena on korvaavien elintarvikkeiden ravitsemuksellisen vastaavuuden varmistaminen tai elintarvikkeiden ravitsemuksellinen täydentäminen.* Lupaa ei (*poist.*) tarvita, jos lisätty määrä on sellainen, että se korvaa vain valmistuksessa aiheutuneen hävikin tai tasaa valmistusaineessa luontaisesti esiintyvän vaihtelun.

Edellä 3 §:n 1 momentin 8 kohdassa tarkoitettua uusielintarvikeasetuksen soveltamisalaan kuuluvien elintarvikkeiden markkinoille saattamiseen sovelletaan uusielintarvikeasetuksen mukaista menettelyä. Uusielintarvikeasetuksen 4 artiklan 3 kohdan tarkoittamana elintarvikearviointeja tekevänä toimivaltaisena elimenä toimii kauppa- ja teollisuusministeriön yhteydessä uusielintarvikelautakunta. Uusielintarvikelauta-

kunnan tehtävänä on uusielintarvikeasetuksen 6 artiklan tarkoittamien uusielintarvikkeiden markkinoille saattamiseen liittyvien ensiarviointien tekeminen sekä muissa Euroopan unionin jäsenvaltioissa tehtyjen ensiarviointien arviointi. Uusielintarvikelautakunnan jäsenet ja varajäsenet sekä puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan määrää kauppa- ja teollisuusministeriö. *Kauppa- ja teollisuusministeriön asetuksella säädetään uusielintarvikelautakunnan jäsenten kelpoisuusvaatimuksista ja toimikaudesta, lautakunnan tehtävien järjestämisestä, kansallises- ta yhteysviranomaisesta sekä muista uusielintarvikeasetuksen edellyttämistä kansallisista järjestelyistä (poist.).*

(4 mom. kuten HE)

9 §

Elintarvikkeesta annettavia tietoja koskevat yleiset vaatimukset

Elintarvikkeen pakkauksessa, esitteessä, mainoksessa tai muulla tavalla markkinoinnin yhteydessä:

1) elintarvikkeesta on annettava totuudenmukaiset ja lain 1 §:n 1, 3 ja 4 kohta huomioon ottaen riittävät tiedot;

(2 ja 3 kohta kuten HE)

(2 ja 3 mom. kuten HE)

10—12 §
(Kuten HE)

13 §

Elintarvikehuoneiston hyväksyminen

(1 mom. kuten HE)

Elintarvikehuoneiston ei tarvitse olla hyväksytty, jos siellä harjoitettavan toiminnan tarkoituksena on ainoastaan:

(1—12 kohta kuten HE)

13) kalastustuotteiden, niistä saatavien raaka- valmisteiden ja jalosteiden toimittaminen kuluttajalle tai paikalliseen vähittäismyyntiin, ei kuitenkaan tukkuliikkeeseen, suoraan kalastajalta

tai kalanviljelijältä, jos näin toimitettujen tuotteiden määrä on alle 5 000 kiloa vuodessa;

(14—18 kohta kuten HE)

(3 mom. kuten HE)

14 ja 15 §
(Kuten HE)

3 luku

Elintarvikealan toimijaa koskevat vaatimukset

16—18 §
(Kuten HE)

19 §

Omavalvonta ja alkutuotannon omavalvontaan liittyvä kirjanpito

(1 mom. kuten HE)

Alkutuotantopaikalla on pidettävä tässä pykälässä tarkoitetun omavalvonnan toteuttamisesta kirjaa. Muiden elintarvikealan toimijoiden omavalvontaan liittyvästä kirjanpidosta säädetään 20 §:ssä. (Uusi 2 mom.)

Tarkempia säännöksiä alkutuotantopaikkojen omavalvontaan liittyvästä kirjanpidosta annetaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella. (Uusi 3 mom.)

20 §

Omavalvontasuunnitelma

(1—3 mom. kuten HE)

Tarkempia säännöksiä eläimistä saatavia elintarvikkeita ennen vähittäismyyntiä käsittelevien elintarvikealan toimijoiden omavalvontasuunnitelmasta ja siihen liittyvästä kirjanpidosta annetaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella. Lain 7 §:n 2 momentissa tarkoitetun elintarvikkeiden koostumuksen ja 7 §:n 3 momentissa tarkoitettujen seikkojen osalta tarkempia säännöksiä eläimistä saatavia elintarvikkeita ennen

vähittäismyyntiä käsittelevien elintarvikealan toimijoiden omavalvontasuunnitelmasta ja siihen liittyvästä kirjanpidosta annetaan kuitenkin kauppaja teollisuusministeriön asetuksella.

(5 mom. kuten HE)

21—28 §
(Kuten HE)

4 luku

Viranomaiset ja niiden tehtävät

29—36 §
(Kuten HE)

5 luku

Laboratoriot

37—39 §
(Kuten HE)

40 §

Hyväksytyjen laboratorioiden ilmoitusvelvollisuus

Hyväksytyn laboratorion on ilmoitettava Elintarvikevirastolle toiminnan olennaisesta muuttamisesta, toiminnan keskeyttämisestä ja toiminnan lopettamisesta. Hyväksytyn laboratorion on Elintarvikeviraston pyynnöstä toimitettava sille yhteenveto tekemistään tämän lain 39 §:ssä tarkoitetuista tutkimuksista ja niiden tuloksista. Yhteenvedot *eivät* saa sisältää henkilötietoja eivätkä valvontakohteen tunnistetietoja.

(2—4 mom. kuten HE)

6 luku

Elintarvikevalvonta

41—48 §
(Kuten HE)

49 §

Tarkastusoikeus

(1 mom. kuten HE)

Kotirauhan piiriin kuuluvissa tiloissa tarkastus voidaan tehdä (*poist.*) vain, jos on perusteltua syytä epäillä elintarvikemääräyksiä rikotun tai rikottavan laissa rangaistavaksi säädettyllä tavalla. (*poist.*) Tarkastuksen on oltava välttämättömän rikoksen selvittämiseksi tai vakavan terveysvaaran estämiseksi. Tarkastuksen saa suorittaa vain valvontaviranomainen.

(3 ja 4 mom. kuten HE)

50 §

(Kuten HE)

51 §

Tiedonsaantioikeus

Valvontaviranomaisella on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä valvonnan suorittamiseksi välttämättömät tiedot valtion ja kunnan viranomaisilta sekä elintarvikealan toimijoilta ja muilta, joita tämän lain velvoitteet koskevat.

Tiedonsaantioikeus koskee myös sellaisia elintarvikemääräyksissä säädettyjen tehtävien toimeenpanemiseksi välttämättömiä tietoja, jotka yksityistä liike- tai ammattitoimintaa tai yksityisen taloudellista asemaa taikka terveydentilaa koskevinä muutoin olisivat salassa pidettäviä.

52—54 §

(Kuten HE)

7 luku

Hallinnolliset pakkokeinot

55 §

(Kuten HE)

56 §

Kielto

Valvontaviranomainen voi kieltää elintarvikkeen alkutuotannon, valmistuksen, maahantuonnin, maastaviennin, kaupanpidon, tarjoilun tai muun luovutuksen taikka käytön elintarvikkeen valmistuksessa, jos elintarvike tai siitä annetut tiedot, elintarvikkeen tuotanto-, jalostus- tai jakeluvaihe taikka elintarvikehuoneisto, alkutuotantopaikka tai niissä harjoitettava toiminta ovat sellaiset, että ne aiheuttavat tai niiden voidaan perustellusta syystä epäillä aiheuttavan vakavaa terveysvaaraa eikä terveysvaaraa voida muilla tavoin estää.

(2 mom. kuten HE)

57—69 §

(Kuten HE)

8 luku

Maksut

70—72 §

(Kuten HE)

9 luku

Muutoksenhaku

73 §

Muutoksenhaku valtion viranomaisen päätökseen

Tämän lain nojalla annettuun valtion viranomaisen päätökseen haetaan muutosta valittamalla (*poist.*) siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Valtion viranomaisen määräämään maksuun haetaan oikaisua siten kuin valtion maksuperustelaisissa säädetään. (*Poist.*)

(2 mom. kuten HE)

74 §

Muutoksenhaku kunnan viranomaisen päätökseen

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Kunnan toimielimen päätökseen haetaan muutosta valittamalla (*poist.*) siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. (*Poist.*)

(4 mom. kuten HE)

75 §

Muutoksenhaku lihentarkastuspäätökseen

(1 mom. kuten HE)

Elintarvikeviraston oikaisuvaatimuksesta antamaan päätökseen haetaan muutosta valittamalla (*poist.*) siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

(3 mom. *poist.*)

76 §

Muutoksenhaku ensisaapumistoimintaan liittyvään päätökseen

(1 mom. kuten HE)

Elintarvikeviraston 1 momentin nojalla tekemään päätökseen haetaan muutosta valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

(3 mom. *poist.*)

77 §

Valvontaviranomaisen muutoksenhakuoikeus

Viranomaisella on oikeus hakea muutosta hallinto-oikeuden päätökseen, jolla sen päätös on kumottu tai sitä on muutettu (*poist.*).

Elintarvikevirastolla on oikeus hakea muutosta hallinto-oikeuden päätökseen, jolla hallinto-oikeus on kumonnut kunnan toimielimen muutoin kuin oikaisuvaatimuksen johdosta tekemän päätöksen tai muuttanut sitä (*poist.*). Elintarvikeviraston valitusoikeus ei koske tämän lain 74 §:n 4 momentissa tarkoitettua hallinto-oikeuden päätöstä.

78 §

Täytäntöönpano

(1 mom. kuten HE)

Lihentarkastuspäätöstä on oikaisuvaatimuksesta ja valituksesta huolimatta noudatettava, jollei Elintarvikevirasto tai *valitusviranomaisen* toisin määrää.

10 luku

Rangaistussäännökset

79 ja 80 §
(Kuten HE)

11 luku

Erinäiset säännökset

81—85 §
(Kuten HE)

86 §

Kunnalliset elintarvikemääräykset

Kunnan elintarvikevalvontaviranomainen voi antaa tämän lain täytäntöön panemiseksi tarpeellisia paikallisista olosuhteista johtuvia, kuntaa tai sen osaa koskevia yleisiä määräyksiä elintarvikkeisiin liittyvän terveysvaaran ehkäisemiseksi ja elintarvikkeisiin liittyvien terveydellisten olojen valvomiseksi.

Määräykset voivat koskea:

- 1) elintarvikkeiden käsittelyä, myyntiä tai luovutusta suuressa yleisötilaisuudessa,
- 2) elintarvikkeiden käsittelyä, myyntiä tai luovutusta torilla tai muualla ulkotilassa. (Uusi 2 mom.)

Kunnan valvontaviranomainen voi myöntää poikkeuksen elintarvikemääräyksestä siinä mituin perustein. (Uusi 3 mom.)

Päätös elintarvikemääräysten hyväksymisestä annetaan tiedoksi siten kuin kunnalliset ilmoitukset kunnassa julkaistaan. Päätös katsotaan annetun tiedoksi, kun kuulutus on asetettu yle-

sesti nähtäville. Samoin on kuulutettava elintarvikemääräysten voimaantulosta. Määräykset on lähetettävä tiedoksi lääninhallitukselle. (Uusi 4 mom.)

12 luku

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

87 ja 88 §
(Kuten HE)

2.**Laki****terveydensuojelulain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 19 päivänä elokuuta 1994 annetun terveydensuojelulain (763/1994) 4 §:n 3 momentti sellaisena kuin se on laissa 1223/2002, 14 § sellaisena kuin se on osaksi mainitussa laissa 1223/2002, 20 §:n 4 momentti ja 8 luku siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen,

muutetaan 3 §, 13 §, 18 §, 20 §:n otsikko, 25 §, 49 §, 50 §:n 3 momentti sekä 54 §:n 4 momentti, sellaisina kuin niistä on 3 § laissa 748/2002, 13 § osaksi laeissa 777/1996, 141/1999, 89/2000 ja mainitussa laissa 1223/2002, 18 § osaksi laeissa 83/1995 ja 441/2000, 25 § mainitussa laissa 1223/2002, 49 § laissa 691/2001 sekä 54 §:n 4 momentti osaksi laeissa 405/2002 ja mainitussa laissa 1223/2002, sekä

lisätään 6 §:ään uusi 2 momentti, 20 a §, 49 a § ja 49 b § seuraavasti:

3, 6, 13, 18, 20, 20 a, 25, 49, 49 a ja 49 b §
(Kuten HE)

(2 ja 3 kohta kuten HE)

50 §

54 §
(Kuten HE)

Maksut

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

—————
Toiminnanharjoittajalta maksu on lisäksi perittävä näytteenotosta ja tutkimuksista, jotka liittyvät:

1) 13 §:n (*poist.*) nojalla tehtyjen ilmoitusten perusteella annettujen määräysten valvontaan;

Valiokunnan lausumaehdotukset

1. *Eduskunta edellyttää, että maa- ja metsätalousvaliokunnalle toimitetaan vuoden 2007 loppuun mennessä selvitys uudistuksen vaikutuksista elintarvikeval-*

vontaan kunnissa samoin kuin valvontamaksuista aiheutuvien kustannusten kohdistumisesta erikokoisiin yrityksiin alueellisesti ja toimialakohtaisesti.

2. *Eduskunta edellyttää, että yhteisön säännöksistä johtuvat laitosten uudelleenhyväksymiset toteutetaan laitoksiin tehtävillä kevennetyillä valvontakäyn-*

neillä siten, että valvontakäynneistä aiheutuvat valvontamaksut muodostuvat mahdollisimman alhaisiksi.

Helsingissä 2 päivänä joulukuuta 2005

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Sirkka-Liisa Anttila /kesk
vpj. Harry Wallin /sd
jäs. Nils-Anders Granvik /r
Pertti Hemmilä /kok
Matti Kauppila /vas
Esko Kiviranta /kesk
Katri Komi /kesk
Risto Kuisma /sd

Lauri Kähkönen /sd
Esa Lahtela /sd
Jari Leppä /kesk
Minna Lintonen /sd
Reijo Paajanen /kok
Erkki Pulliainen /vihr
Lasse Virén /kok (osittain).

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Carl Selenius.